

Posudek na bakalářskou práci **J. Novákové: Avarské výzdobné motivy v době avarské a jejich transformace v době velkomoravské.**

Práce se zabývá úzkou škálou vybraných motivů doby avarské, které sleduje jak prostorově, tak časově. Je členěna do 8 kapitol a i se všemi přílohami čítá 170 stran (vlastní text však jen 43, katalog vybraných pohřebišť začíná na str. 59). V kapitolách 1- 2 autorka podává stručný přehled politického vývoje v karpatské kotlině a také hlavních proměn v hmotné kultuře. Dále shrnuje i technologické poznatky o výrobě kování z tohoto období (kap 3). V kapitole 4 ukazuje škálu zdobených výrobků, kdy nejpočetnější jsou ozdoby mužského opasku.

V 5. kapitole se již věnuje samotným motivům. Vybrala si vzorek 10 velkých pohřebišť (většinou nad 200 hrobů, výjimku tvoří Homokmekmégy-Halom a Leobersdorf- 154 hrobů) z různých oblastí karpatské kotliny a z doby avarské (kap. 6), na nichž sledovala četnost výskytu různých výzdobných motivů v závislosti na čase - tedy na chronologii doby avarské. Tuto četnost zachycuje přiložená tabele, zpracovávající více než 6000 hrobů. Autorka však tuto důležitou statistiku dále nezpracovala, neukázala ani, a to považuji za určitou chybu, s kolika hroby s garniturami pracuje, snad jde o celkové součty, které též v tabulce chybí! Měla tam být ještě další tabulka a nejdůležitější dále sledované motivy měly být rozděleny do relativních chronologických fází. To by umožnilo se v práci mnohem lépe orientovat. Zastoupení motivů - alespoň u vybraných největších lokalit (Zamárdi cca 2400 hrobů, Tiszafüred, obě slovenské lokality dohromady 1753 hrobů) měla též prezentovat grafem.

V pasáži, kde charakterizovala jednotlivé lokality (kap. 6), postrádám jednotný popis- ve smyslu několika stejně umístěných informací - ty mohly být i v další samostatné tabulce: Celkový počet hrobů (chybí u Nagypallu I, i u Tiszafüredu), zda jsou zastoupeny i hroby jezdců či koní - a jakým procentem, a hlavně počet mužských hrobů a počet hrobů s opaskem. Dalším údajem by mělo být zastoupení chronologických fází. Rozložení hloubky hrobů už je věc z našeho hlediska sekundární, stejně jako mnoho dalších údajů. Ilustrace k těmto lokalitám měly být rozčleněny nejspíše chronologicky – alespoň na dvě skupiny (RDA-SDA) a pozdní doba avarská, nebo podle vazby k četnosti (nejčetnější motivy a ostatní). Takto výběr působí příliš nahodile. V případě Děvínské Nové Vsi jsou některá kování umístěna na obrázku obráceně, než se nosila.

V kapitole 7 (27- 42) již probírá konkrétní vybrané motivy, jejich původ, možný význam, případně určitou transformaci. Nejprve se věnuje ptáčkům a motivu gryfa, poté florálním motivům, zejména tzv. stromu života a nakonec krátce antropomorfním motivům. Autorka měla trochu jasněji formulovat, proč zvolila k podrobnější analýze právě tento výběr.

Nedokázala, jak už jsem naznačila, předchozí statistiku vztáhnout k výběru motivů (např. gryf jako jeden z nejčastějších motivů PDA II), vyloučení geometrických motivů je dáno jejich jednoduchostí. Strom života si vybrala zřejmě pro vazbu na nálezy z České republiky (s. 33 uvádí nález nedaleko Zlína - není tam lokalita!). U rozboru stromu života ze Zamárdi měla odkázat na datování a zdůraznit, že se funkčně jedná o jiný typ ozdoby.

Myslím, že příliš upřednostnila starší výklady a paradigmaty

(např. původ ze střední Asie) vůči novějšímu výkladu, který vidí jako významného zprostředkovatele většiny motivů právě byzantskou říši. Tady by bylo vhodné pokusit se sledovat dílčí motivy v čase a někdy i v prostoru. To by mohlo umožnit diferencovanější výklad.

Ve skupině antropologických motivů si vybrala motiv podrobně neanalyzovaný (boj muže s medvědem), stejně jako motiv sokolníka či sérii motivů vyprávějících příběh – tedy motivy vícekrát analyzované. Autorka řadí k sobě několik různých výkladů, aniž by nějaký upřednostnila či nějak argumentačně dále podpořila.

Autorka nehledala vztah mezi příbuznými motivy- např. mezi motivy již vyčleněnými jako byzantského rázu a mezi klasickým pojetím gryfa a jeho barbarizací, nezjistila ani regionální odlišnosti - na to byl zřejmě její výběr lokalit nedostatečný.

Závěr je proto správný v obecné rovině, v tom, že některé motivy zrcadlí obecně širokou škálu vlivů na prostředí avarského kulturního okruhu i na Velkou Moravu, že se z některých zdrojů čerpá opakovaně (po dlouhá staletí). Práce ovšem málo přispěla k poznání konkrétních motivů a jejich cest ve střední Evropě.

Práci je třeba chápat jako úvod do problematiky. Autorka se seznámila jak s problematikou chronologie doby avarské, tak s technologií výroby různých typů kování (kap. 3), i s poměrně rozsáhlou často cizojazyčnou literaturou. Prošla velkou výseč hmotné kultury při sestavování katalogu. V tomto směru práce svůj účel splnila. Může se stát východiskem práce řešící detailněji některé z problémů, na něž narazila.

Navrhuji velmi dobře.

V Praze 19.5. 2015 N. Profantová, Archeologický ústav AV ČR Praha, v.v.i.